

Ministerie van Financiën

> Retouradres POSTBUS 20201 2500 EE 'S-GRAVENHAGE

Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Korte Voorhout 7
2511 CW 'S-GRAVENHAGE
POSTBUS 20201
2500 EE 'S-GRAVENHAGE
www.rijksoverheid.nl/fin

Ons kenmerk
2025-0000158608

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

1. Nazending Geannoteerde
Agenda Eurogroep/Ecofin
juni 2025

Datum 10 juni 2025
Betreft Nazending geannoteerde agenda Eurogroep en
Ecofinraad 19 en 20 juni 2025

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u een nazending voor geannoteerde agenda van de vergaderingen van de Eurogroep en Ecofinraad van 19 en 20 juni, zoals aangekondigd bij de verzending van de betreffende geannoteerde agenda.

De reden voor deze nazending is dat het zogenoemde lentepakket van de Europese Commissie op 4 juni is gepubliceerd. Hierdoor was er iets meer tijd nodig om de geannoteerde agenda over dit pakket af te ronden. Gelet op de gedeelde beleidsverantwoordelijkheid voor het Europees Semester stuur ik u deze nazending mede namens de ministers van Economische Zaken en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

E. Heinen

Nazending Geannoteerde agenda Eurogroep en Ecofinraad 19 en 20 juni 2025 – Lentepakket Europese Commissie

Eurogroep

Convergentieverslagen van de Europese Centrale Bank en Europese Commissie en uitbreiding van de eurozone Bulgarije

Documenten:

- Convergentierapport ECB¹
- Convergentierapport EC²

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Dit onderwerp wordt in de Eurogroep besproken, maar besluitvorming vindt plaats in de Ecofinraad. Zie voor verdere toelichting onder hetzelfde agenda-onderwerp bij de Ecofinraad.

Ecofinraad

Lentepakket Europees Semester 2025 – overkoepelende mededeling

Document: De overkoepelende mededeling is beschikbaar op:

https://commission.europa.eu/publications/2025-european-semester-spring-package-communication_en

Aard bespreking: presentatie en gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: N.v.t.

Toelichting:

Op 4 juni jl. heeft de Europese Commissie (de Commissie) het lentepakket in het kader van het Europees Semester gepubliceerd. Het Europees Semester is het jaarlijkse proces waarin EU-lidstaten hun economisch, arbeidsmarkt- en begrotingsbeleid coördineren. De oorsprong hiervan ligt in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in bijzonder artikel 121(2), 126(3) en 148(4), en de afspraken die daarin zijn gemaakt over het economisch beleid en het werkgelegenheidsbeleid. Zo is afgesproken dat de lidstaten hun economisch beleid als aangelegenheid van gemeenschappelijk belang beschouwen en het coördineren in de Raad en dat de lidstaten buitensporige tekorten vermijden. Ook is afgesproken dat de lidstaten door middel van hun werkgelegenheidsbeleid bijdragen aan het bereiken van de bevordering van scholing, opleiding en het aanpassingsvermogen van werknemers en arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen. Deze afspraken over het economisch beleid en het werkgelegenheidsbeleid hebben als doel om bij te dragen aan het bereiken van de doelstellingen van de Unie, zoals die zijn opgenomen in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

Het Semester combineert het toezicht op macro-economische onevenwichtigheden, overheidsfinanciën, arbeidsmarktbeleid en het bevorderen van inclusieve economische groei in de EU. Dit lentepakket valt binnen de 2025 Semestercyclus en volgt op het herfstpakket dat is gepubliceerd in december 2024, waarover uw Kamer destijds is geïnformeerd.³

Hieronder volgt een overzicht van de overkoepelende mededeling bij het lentepakket. De verschillende specifieke onderdelen van het lentepakket die leiden tot besluitvorming in de Raad worden in aparte bijdragen in deze geannoteerde agenda uiteengezet.

Overkoepelende mededeling

De Europese Commissie heeft als onderdeel van het lentepakket een overkoepelende mededeling gepubliceerd waarin zij ingaat op de doelen van het pakket en de bredere context waarin het pakket moet worden gezien.

¹ [Convergence Report, June 2025](#)

² [Convergence Report 2025 on Bulgaria - European Commission](#)

³ Kamerstukken II 2024/2025 21501-07 nr. 2087.

Allereerst wordt in de mededeling ingegaan op de economische situatie van de Europese Unie (EU), waarbij concurrentievermogen centraal staat. De economische groeicijfers tonen een gematigde, maar consistente groei voor de komende jaren. Tegelijkertijd zijn een volatiel internationaal handelsklimaat en veiligheidsontwikkelingen een risico. De Commissie geeft aan dat economisch beleid dergelijke risico's kan helpen beperken door het concurrentievermogen te versterken, defensiecapaciteiten op te bouwen en de groene- en digitale transitie verder te versnellen. Hiervoor fungeert het *Competitiveness Compass* als primaire leidraad.

Verder gaat de Commissie in op haar aanpak met betrekking tot de landspecifieke aanbevelingen van 2025. Nu het einde van de herstel- en veerkrachtfaciliteit nadert, beweegt de Commissie weg van de 'spaarzame' behandeling van de landspecifieke aanbevelingen, naar omvangrijke en gerichte aanbevelingen. De spaarzame behandeling hield in dat de aanbevelingen minder gedetailleerd en gericht werden geformuleerd en in aantal minder waren. Daarnaast is in het kader van simplificatie het gehele pakket aan landspecifieke aanbevelingen van 2019-2024 kritisch beoordeeld. Aanbevelingen die de Commissie niet langer relevant acht, worden niet langer meegenomen in de monitoring. Zodoende heeft de Commissie een gestroomlijnde lijst aan landspecifieke aanbevelingen opgesteld, waarvan zij de uitvoering actief zal monitoren.

De Commissie identificeert zeven hoofdthema's waarbinnen de belangrijkste uitdagingen voor de toekomst liggen, die hierna worden toegelicht.

1. Macro-economische ontwikkelingen

De Commissie geeft aan dat ondanks hoge onzekerheid rondom internationale ontwikkelingen, de economie van de EU naar verwachting zal blijven groeien, zij het in een gematigd tempo. De Commissie ziet dat de financiële markten veerkrachtig zijn gebleven tegenover economische en geopolitieke uitdagingen. Hierbij benoemt de Commissie het belang van een evenwichtige en toekomstbestendige belastingmix in lidstaten en van het ontwikkelen van een spaar- en investeringsunie.

2. Innovatie

Om de innovatiekloof te dichten geeft de Commissie aan dat meer investeringen, talent, een sterke samenwerking tussen wetenschap en bedrijfsleven, en betere beleidscoördinatie nodig zijn. Volgens de Commissie leiden gefragmenteerde publieke investeringen en onvoldoende private onderzoek en innovatie (O&I) tot een beperking van het innovatiepotentieel van de EU. De Commissie ziet een sterkere samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven, een coherent innovatiebeleid en het adresseren van een tekort aan talent in STEM-gebieden als essentiële aspecten om de innovatiekloof te dichten. De Commissie zet in haar eigen woorden onderzoek en innovatie centraal in de economie. De landspecifieke aanbevelingen van 2025 roepen lidstaten op om hun inspanningen te intensiveren om de innovatiekloof te dichten.

3. Decarbonisatie, concurrentievermogen en veiligheid

Het is volgens de Commissie cruciaal om een betaalbare energietransitie voor Europese consumenten en industrie te bewerkstelligen. Lidstaten hebben stappen gezet richting een geïntegreerde energiemarkt, en de REPowerEU hoofdstukken van de herstel- en veerkrachtplannen zetten verdere stappen om het energiesysteem te decarboniseren. De focus dient volgens de Commissie te blijven liggen op het verminderen van overmatige afhankelijkheden en de versterking van de energiezekerheid. Geïmporteerde Russische energie blijft een groot aandeel in de energiemix van de EU. De Commissie roept op tot voortdurende actie op nationaal niveau om energie-efficiëntie in alle sectoren te verbeteren, het gebruik van hernieuwbare energie te versnellen en te diversifiëren naar betrouwbare partners. Daarnaast noemt de Commissie een efficiënter gebruik van bronnen en de bevordering van het circulaire gebruik van materialen als factoren die bijdragen aan decarbonisatie, het verbeteren van het concurrentievermogen en het versterken van de economische zekerheid. De Commissie geeft aan dat de EU en haar lidstaten de transitie naar een klimaat neutrale economie moeten bevorderen en tegelijkertijd ervoor moeten zorgen dat hun industrie concurrerend blijft. Tenslotte geeft de Commissie aan dat aanpassing aan klimaatverandering een dringende prioriteit blijft voor de EU, aangezien dit cruciaal is voor het veiligstellen van hulpbronnen en het vergroten van welvaart en veiligheid.

4. Simplificatie en vereenvoudiging van regelgeving

De Commissie geeft aan dat versimpeling van regelgeving en het verminderen van administratieve lasten essentieel zijn voor het bedrijfsleven en het bevorderen van welvaart in de EU. De Commissie geeft aan dat lidstaten ook een verantwoordelijkheid hebben om bij te dragen aan simplificatie inspanningen door wetgevende en administratieve hervormingen. Lidstaten worden met de landspecifieke aanbevelingen van 2025 opgeroepen om administratieve procedures en regelgevingskaders in alle sectoren te vereenvoudigen.

5. Optimaal gebruik maken van de Europese interne markt

Om optimaal gebruik te maken van de Europese interne markt, geeft de Commissie aan dat resterende belemmeringen moeten worden weggenomen die grensoverschrijdende bedrijvigheid en investeringen in de weg staan. Hoewel de interne markt groei en welvaart heeft gestimuleerd, is de markt nog steeds onvoldoende geïntegreerd. Het mkb, startende ondernemingen en scale-ups worden geconfronteerd met obstakels zoals omslachtige administratie, beperkende regelgeving, late betalingen en beperkte toegang tot financiering. Verder verzwakt de ontoereikende digitale, energie- en vervoersinfrastructuur het concurrentievermogen. Om deze belemmeringen aan te pakken, heeft de Commissie de strategie voor de interne markt gepresenteerd⁴, waarin een reeks acties op het gebied van concurrentievermogen uiteen wordt gezet voor een soepelere werking van de Europese interne markt. In dit kader wordt ook de rechtsstaat door de Commissie benoemt. De rechtsstaat heeft een belangrijke rol in de werking van de economie van de EU. Waar relevant, en voor zover het niet al wordt gedekt door de herstel- en veerkrachtplannen en in aanvulling op het rechtsstaatverslag, roepen de landspecifieke aanbevelingen de lidstaten op om de efficiëntie van rechtssystemen te vergroten en corruptiebestrijding te versterken.

6. Financiering van het concurrentievermogen en een Spaar- en Investeringsunie

De EU-kapitaalmarkten blijven naar internationale standaarden relatief onderontwikkeld en leveren over het algemeen slechts een kleine bijdrage aan de externe financiering van bedrijven. De Commissie geeft aan dat de ontwikkeling van een Spaar- en Investeringsunie (SIU) het doel heeft om de manier te verbeteren waarop het financiële stelsel van de EU bijdraagt aan de vermogenscreatie van burgers en aan investeringen in strategische prioriteiten. De SIU, die voortbouwt op de voortgang die al is geboekt in het kader van de actieplannen voor de kapitaalmarktunie, heeft als doel om de integratie van risicodeling op de kapitaalmarkten te verdiepen. Daarnaast is de SIU gericht op de verdere ontwikkeling van de Bankenunie. In dit kader zien de landspecifieke aanbevelingen van 2025 onder andere op gerichte acties op nationaal niveau om de toegang tot financiering te verbeteren.

7. Vaardigheden, kwaliteitsbanen en sociale rechtvaardigheid

De Europese arbeidsmarkt is volgens de Commissie veerkrachtig, met een historisch lage werkloosheid. Tegelijkertijd blijven de arbeidsmarkttekorten hoog en zullen deze naar verwachting toenemen. Dit vormt een investeringsbarrière voor bedrijven. De Commissie stelt dat meer beleidsactie nodig is om de arbeidsmarktparticipatie te verbeteren, met bijzondere aandacht voor ondervertegenwoordigde groepen. De Commissie noemt hierbij de aanstaande *Quality Jobs Roadmap*⁵ en het belang van gecoördineerde inspanningen op EU-niveau om legale migratie te bevorderen om aan de behoeften van de EU-arbeidsmarkt te voldoen. Daarnaast benadrukt de Commissie het belang van het stimuleren van menselijk kapitaal voor een concurrerend, welvarend en inclusief Europa. In dit kader worden de *Union of Skills* en het voorgestelde *Action Plan on Basic Skills*⁶ genoemd. Tenslotte geeft de Commissie aan dat de unieke sociale markteconomie van Europa sterk afhankelijk is van veerkracht en eerlijkheid. In de landspecifieke aanbevelingen 2025 wordt het belang benadrukt van efficiënte socialezekerheidsstelsels en pensioensystemen en dat toegang tot betaalbare huisvesting en maatschappelijke diensten moet worden bevorderd.

⁴ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/strategy_en

⁵ https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/executive-vice-president-minzatu-kicks-exchanges-social-partners-quality-jobs-roadmap-2025-04-16_en

⁶ Zie ook https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/union-skills_en, het BNC Fiche *Union of Skills*: Kamerstukken II, 2024-2025, 22112, nr. 4023 en <https://education.ec.europa.eu/news/basic-skills-and-stem-action-plan-to-support-education-and-training>

In een separaat stuk binnen dit hoofdthema staat de Commissie stil bij de beleidsuitdagingen voor de woningmarkt en de kloof tussen vraag en aanbod van woningen, wat leidt tot hoge prijzen en een beperkte (arbeids)mobiliteit. Zodoende zijn hervormingen en investeringen nodig. Het *European Affordable Housing Plan*⁷, gepland voor 2026, heeft als doel om deze te ondersteunen middels overzicht en aanbevelingen.

Lentepakket Europees Semester 2025 –macroeconomische onevenwichtighedenprocedure

Document: De diepteonderzoeken onder de macro-economische onevenwichtighedenprocedure (MEOP) zijn beschikbaar op: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/macroeconomic-imbalance-procedure/depth-reviews_en

Aard bespreking: presentatie en gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

De Europese Commissie heeft op 13 mei voor Nederland, Griekenland, Slowakije, Hongarije, Zweden, Duitsland, Cyprus, Italië, Roemenië en Estland de diepteonderzoeken onder de macro-economische onevenwichtigheden procedure opgesteld. In het Alert Mechanism Report (AMR) 2025, gepubliceerd in december 2024, stelde de Commissie vast dat ze voor deze tien lidstaten diepteonderzoeken zou gaan uitvoeren naar mogelijke macro-economische onevenwichtigheden. Hierover is uw Kamer op 10 januari jl. geïnformeerd.⁸

In het lentepakket heeft de Commissie, op basis van deze diepteonderzoeken, voor zes lidstaten (Nederland, Italië, Griekenland, Slowakije, Hongarije en Zweden) macro-economische onevenwichtigheden vastgesteld. Roemenië ondervindt buitensporige macro-economische onevenwichtigheden, waar de Commissie vorig jaar nog een onevenwichtigheid had vastgesteld.. Voor Duitsland, Cyprus en Estland zijn naar aanleiding van de diepteonderzoeken geen macro-economische onevenwichtigheden vastgesteld. Voor Nederland concludeert de Commissie op basis van het diepteonderzoek, net als in voorgaande jaren, dat er macro-economische onevenwichtigheden zijn die verband houden met de hoge private schulden en het overschot op de lopende rekening.

Nederland kan de toelichting van de Europese Commissie aanhoren. In de Ecofinraad van juli zullen zoals gebruikelijk Raadsconclusies voorliggen over de resultaten van de diepteonderzoeken van de Commissie.

Hieronder volgt een nadere toelichting gegeven op de voor Nederland onderzochte kwetsbaarheden.

Overschot op de lopende rekening

Het overschot op de lopende rekening was volgens Commissieberekeningen in 2024 9,2% van bbp (2023: 8,8%). Volgens de Commissieramingen stijgt het saldo in 2025-26 tot ongeveer 11% van het bbp. Dit kan volgens de Commissie voor een substantieel deel worden verklaard door een handelsoverschot, onder meer door de Rotterdamse haven. Verder zorgen de aanwezigheid van relatief veel multinationals en het Nederlandse pensioensysteem (waarbij door pensioenfondsen met name in het buitenland wordt geïnvesteerd) voor een spaaroverschot. Ook noemt de Commissie investeringsbelemmeringen, specifiek voor het mkb, als mogelijke oorzaak van het spaaroverschot.

Hoge huishoudschulden in combinatie met de woningmarkt

De huishoudschulden (waarvan 90% hypotheekschulden) daalden tussen 2023 en 2024 van 94,5% bbp naar 92,3% bbp en zitten op een verder dalend pad. Tegelijkertijd is de verwachting dat deze op langere termijn hoog blijven. De Commissie geeft aan dat ondanks beleidswijzigingen over de afgelopen jaren verstoringen op de woningmarkt blijven bestaan door subsidies in het belastingsysteem voor schuldgefinancierd woningbezit. Een nog steeds genereuze

⁷ https://housing.ec.europa.eu/index_en
https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

⁸ Zie de Nazending Geannoteerde agenda Eurogroep en Ecofinraad 20 en 21 januari 2025, Kamerstukken II 2024/2025 21501 nr. 07-2087.

hypotheekrenteaftrek en hoge loan-to-value (LTV) ratio en relatief gunstige fiscale behandeling van de eigen woning in een context van aanbodtekorten zorgen voor een zogenaamde schuldenbias op de huizenmarkt en hogere huizenprijzen. Volgens de Commissie is uitgebreide actie nodig om de uitdagingen op de woningmarkt aan te gaan. Ook wijst de Commissie op uitdagingen rondom vergunningen, arbeidsmarktkrapte en risico's in de private huurmarkt.

Lentepakket Europees Semester 2025 – landspecifieke aanbevelingen

Document: De voorstellen van de Europese Commissie voor de landspecifieke aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten zijn publiek beschikbaar:

https://commission.europa.eu/publications/2025-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_en

https://commission.europa.eu/publications/2025-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_en

De horizontale notitie over de landspecifieke aanbevelingen zal voorafgaand aan de vergadering beschikbaar zijn op de *delegates portal*.

Aard bespreking: Goedkeuring horizontale notitie ten behoeve van bespreking in de Europese Raad

Besluitvormingsprocedure: consensus

In de Ecofinraad ligt de goedkeuring van een horizontale notitie voor over de voorstellen van de Europese Commissie voor landspecifieke aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten. Deze notitie dient als input voor de gebruikelijke bespreking van de voorgestelde landspecifieke aanbevelingen in de Europese Raad, van 26 en 27 juni.

De Commissie doet haar voorstellen voor de landspecifieke aanbevelingen op basis van de aanbeveling van de Raad over het economische beleid van de eurozone⁹, de economische analyse in de landenrapporten voor de individuele lidstaten en de door lidstaten ingediende voortgangsrapportages in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact.

De Commissie heeft haar voorstellen voor de landspecifieke aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten onderverdeeld in zes delen. Nederland heeft op vijf onderdelen aanbevelingen ontvangen, deze worden hieronder omschreven. Gezien de demissionaire status van het kabinet wordt niet inhoudelijk ingegaan op de beleidsvoornemens ten aanzien van de individuele landspecifieke aanbevelingen.

1. Begrotingsbeleid, inclusief fiscale en waar relevant structurele hervormingen

Voor Nederland behelst deze voorgestelde aanbeveling:

"Verhoog defensie uitgaven en gereedheid in lijn met de conclusies van de Europese Raad van 6 maart 2025. Zorg ervoor dat netto uitgaven in lijn zijn met het uitgavenpad dat is aangenomen in de Raadsaanbeveling op 21 januari 2025. Breng de belastingheffing op de verschillende soorten inkomsten uit vermogen op één lijn, onder meer om de bevoordeling van schuld gefinancierd huizenbezit te beperken. Neem barrières voor nieuwbouw weg door het versimpelen van planning- en vergunningenprocedures. Ondersteun de ontwikkeling van een betaalbare private huurmarkt, onder meer door investeringen in de sector aantrekkelijker te maken. Pak de verwachte toename van leeftijdsgerelateerde uitgaven in de langdurige zorg aan door de geleverde diensten in het stelsel beter in te richten, onder andere door toelagen efficiënter toe te wijzen."

De voorgestelde aanbevelingen over defensie uitgaven zijn voorgesteld voor alle lidstaten. Verder stelt de Commissie voor andere lidstaten in deze categorie bijvoorbeeld aanbevelingen voor om publieke investeringen te verhogen (Duitsland), het belastingstelsel te herzien en te simplificeren (Spanje) en de efficiëntie en effectiviteit van publieke investeringen te verhogen (Italië).

2. Het gebruik van EU-instrumenten

⁹ Zie de Aanbeveling van de Raad van 13 mei 2025 C/2025/2782, online te raadplegen via [EUR-Lex - 32025H02782 - EN - EUR-Lex](#).

Voor Nederland behelst deze voorgestelde aanbeveling:

"In het licht van de naderende deadline voor de implementatie van hervormingen en investeringen in het kader van verordening (EU) 2021/241, zorg voor een effectieve implementatie van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU hoofdstuk. Versnel de implementatie van programma's onder cohesiebeleid (ERDF, JTF, ESF+), waar mogelijk voortbouwend op de kansen geboden door de tussentijdse herziening. Maak optimaal gebruik van EU-instrumenten om het concurrentievermogen te verbeteren, waaronder de mogelijkheden die InvestEU en het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) bieden."

De Commissie stelt voor alle lidstaten een aanbeveling met deze strekking voor.

3. Innovatie en obstakels voor investeringen

Voor Nederland behelst deze voorgestelde aanbeveling:

"Versterk de publieke en private onderzoeks- en ontwikkelingsintensiteit door investeringen in strategische sleuteltechnologieën te ondersteunen. Adresseer het financieringsgat voor de doorgroei van startups naar scale-ups door de beschikbare financieringsinstrumenten te versterken en prikkels te bieden om institutionele investeerders aan te trekken."

De Commissie stelt voor andere lidstaten in deze categorie bijvoorbeeld aanbevelingen voor om de levering van digitale diensten te stimuleren (Duitsland), regelgeving te vereenvoudigen (Frankrijk) en de links tussen universiteiten en het bedrijfsleven te versterken (Italië).

4. Vereenvoudigingen

Voor Nederland stelt de Commissie op dit onderdeel geen aanbeveling voor. Voor andere lidstaten stelt de Commissie onder andere aanbevelingen voor om de capaciteit van overheden op lokaal niveau te versterken (Italië), fragmentatie in regelgeving tussen regio's te verkleinen (Spanje) en zorg te dragen voor een stabiel en duidelijk juridisch kader voor het bedrijfsleven (Polen).

5. Decarbonisatie, energiebetaalbaarheid en veiligheid

Voor Nederland behelst deze voorgestelde aanbeveling:

"Verminder de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen door de uitrol van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie te vergroten, specifiek in de gebouwde omgeving. Verminder netcongestie door de capaciteit van het transmissie- en distributienet te versterken, flexibele oplossingen te implementeren, grensoverschrijdende handel te maximaliseren, en het verder versimpelen van vergunningsprocedures. Implementeer structurele maatregelen om overmatige stikstofdepositie en de verslechtering van waterkwaliteit effectief aan te pakken, in het bijzonder door extra stappen te zetten op het gebied van duurzame landbouw."

Voor andere lidstaten stelt de Commissie in deze categorie bijvoorbeeld onder meer aanbevelingen voor om het treinnetwerk te renoveren (Duitsland), prikkels te vergroten om de mobiliteitssector te verduurzamen (Frankrijk) en klimaatrisico's inclusief economische impact te mitigeren (Italië).

6. Vaardigheden, kwalitatieve banen en sociale rechtvaardigheid

Voor Nederland behelst deze voorgestelde aanbeveling:

"Neem en implementeer maatregelen om de prikkels voor flexibele en tijdelijke contracten te verminderen. Voer uitgebreide maatregelen in om de structurele en sectorspecifieke arbeidsmarkt en vaardigheden-tekorten aan te pakken, onder andere door onbenut arbeidspotentieel te benutten, door omscholing en bijscholing voor iedereen te versterken, gericht en activerend arbeidsmarktbeleid, en moedigmobiliteit naar hoog-productieve en maatschappelijk cruciale sectoren aan. Verbeter basisvaardigheden, waaronder door het adresseren van het lerarentekort en gerichte ondersteuning voor achterstandsscholen en stimuleer deelname aan STEM-programma's door gerichte educatieve ondersteuning en carrièreadvies, in het bijzonder voor vrouwen en studenten met een migratieachterstand".

Voor andere lidstaten stelt de Commissie in deze categorie bijvoorbeeld onder andere aanbevelingen voor om het aanbod van arbeid te verhogen en het tekort aan geschoolde werknemers aan te pakken (Duitsland), de prestaties en rechtvaardigheid van het onderwijssysteem te verbeteren (Frankrijk) en de betaalbare toegang tot kwalitatieve kinderopvang en langdurige zorg te verbeteren (Italië).

Een overzicht van de Commissievoorstellen voor aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten per beleidsterrein en lidstaat is opgenomen in annex 1.

Nederland hecht waarde aan het Europees Semester en de landspecifieke aanbevelingen, omdat de Raad de lidstaten hiermee wijst op belangrijke mogelijkheden om hun financieel-economische beleid te versterken en zo ook het functioneren en stabiliteit van de Economische en Monetaire Unie te versterken. Een sterke en stabiele Europese Unie, met sterke lidstaten die duurzame en opwaartse economische convergentie en financiële stabiliteit nastreven, is voor Nederland van groot belang als open economie met aanzienlijke verwevenheid van financiële- en handelsstromen binnen de Europese Unie. De huidige geopolitieke ontwikkelingen hebben het belang voor Nederland van een financieel-economisch sterke EU nog verder vergroot. Vanzelfsprekend hoort daar ook bij dat we in Nederland blijven werken aan ons duurzame groeipotentieel en het versterken van onze financieel-economische stabiliteit.

Nederland hecht aan het behouden van de focus van het Semester op economisch, begrotings- en werkgelegenheidsbeleid. Dit is met de voorliggende landspecifieke aanbevelingen voldoende het geval. De landspecifieke aanbevelingen die de Commissie voorstelt zijn in de ogen van Nederland gebaseerd op een grondige analyse in de landenrapporten die de Commissie opstelde en aanbevelingen van de Raad voor het economische beleid van de eurozone. Het kabinet herkent zich in de aanbevelingen. Nederland vindt bovendien dat de landspecifieke aanbevelingen voldoende beleidsvrijheid geven om de aanbevelingen te adresseren. Deze beleidsvrijheid is van belang voor nationaal draagvlak, eigenaarschap en uitvoerbaarheid. Nederland heeft reeds stappen gezet om de aanbevelingen te adresseren.

Bij het schrijven van deze geannoteerde agenda moet de horizontale notitie ten behoeve van de bespreking in de Europese Raad nog worden voorbereid in de comités van de Raad. Het kabinet verwacht dat deze notitie een feitelijke en nuttige weergave van de voorstellen zal bevatten en verwacht dat Nederland zal kunnen instemmen met de goedkeuring van de horizontale notitie tijdens de Ecofinraad van juni.

Na de bespreking in de Europese Raad van 26 en 27 juni zullen de landspecifieke aanbevelingen in juli ter besluitvorming in de Raad van de Europese Unie voorliggen.

Implementatie Stabiliteits- en Groeipact - jaarlijkse voortgangsrapportage

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

In het kader van het herziene Stabiliteits- en Groeipact hebben lidstaten budgettaire-structurele plannen (hierna: plannen) voor de middellange termijn opgesteld. Deze plannen bevatten een pad voor de maximale groei van de uitgaven gedurende een aanpassingsperiode van vier of zeven jaar (uitgavenpad), en daarnaast voorgenomen structurele hervormingen en investeringen. De Raad heeft in januari 2025 aanbevelingen aangenomen voor het vaststellen van i) het uitgavenpad van 21 lidstaten¹⁰, ii) het goedkeuren van hervormingen en investeringen die ten grondslag liggen aan een verlenging van de budgettaire aanpassingsperiode voor vijf lidstaten.

De naleving van het uitgavenpad en de implementatie van hervormingen en investeringen worden jaarlijks gemonitord. Daartoe dienen alle lidstaten jaarlijks uiterlijk op 30 april een voortgangsrapport in. Omdat de door de Raad aanbevolen uitgavenpaden pas sinds januari 2025 vastgesteld zijn, is 2025 een transitiejaar. De Commissie heeft beoordeeld of de uitgavengroei in

¹⁰ De Commissie heeft op 21 mei de beoordeling van de plannen van België en Bulgarije gepubliceerd. Naar verwachting neemt de Raad in juni aanbevelingen aan over het vaststellen van de uitgavenpaden en hervormingen en investeringen die ten grondslag liggen aan verlenging. Litouwen en Oostenrijk hebben hun plannen ingediend en zijn nog in afwachting van een beoordeling van de Commissie. Duitsland heeft nog geen plan ingediend in verband met recente verkiezingen.

2024 in lijn was met de landspecifieke aanbeveling voor het begrotingsbeleid in 2024. Daarnaast heeft de Commissie beoordeeld of de uitgavengroei voor 2025 naar verwachting in lijn zal zijn met het aanbevolen uitgavenpad voor 2025. Maar omdat de verwachtingen voor 2025 gebaseerd zijn op een klein deel van het jaar zal dit voorjaar nog geen sprake zijn van een beoordeling van buitensporige tekorten op basis van een (verwachte) overschrijding van het aanbevolen uitgavenpad. Vanaf het voorjaar van 2026 zal deze beoordeling wel worden gedaan en kan de Raad, op aanbeveling van de Commissie, voor het eerst buitensporige tekorten vaststellen op basis van afwijkingen van het uitgavenpad die de drempelwaarden overschrijden¹¹. Omdat de plannen nog maar net gestart zijn, is het nog te vroeg om iets zeggen over de voortgang van de hervormingen en investeringen.

Annex II schetst voor 2024 en 2025 een overzicht van 1. de door de Raad aanbevolen uitgavengroei, 2. de uitgavengroei zoals door lidstaten gerapporteerd in het voortgangsrapport en 3. de uitgavengroei uit de lenteraming van de Europese Commissie.

De Commissie beoordeelt dat voor 12 lidstaten de uitgavengroei in lijn is met het aanbevolen uitgavenpad. Daarnaast beoordeelt dat de uitgavengroei van Portugal en Spanje grotendeels in lijn zijn. Deze lidstaten wijken beperkt af van het aanbevolen uitgavenpad, waarbij de afwijkingen onder de toegestane drempelwaarden blijven¹². De Commissie ziet voor Cyprus, Ierland, Luxemburg en Nederland een risico op afwijkingen van het aanbevolen uitgavenpad boven de toegestane drempelwaarden. Op basis van deze beoordelingen doet de Commissie aanbevelingen aan lidstaten om de uitgavengroei in lijn te brengen met het aanbevolen uitgavenpad (zie kopje over landspecifieke aanbevelingen). De Commissie benadrukt dat dit een voorlopige beoordeling is op basis van de lenteraming van 2025. In het najaar beoordeelt de Commissie opnieuw of de (geraamde) uitgavengroei voor 2025 in lijn is met het aanbevolen uitgavenpad. In het voorjaar van 2026 volgt een definitieve beoordeling op basis van de gerealiseerde uitgavengroei in 2025.

De beoordeling van de Commissie dat de uitgavengroei van Nederland in 2025 hoger is dan het door de Raad aanbevolen uitgavenpad, is conform verwachting zoals gecommuniceerd in het voortgangsrapport en eerder gedeeld met uw Kamer¹³. Het door de Raad aanbevolen uitgavenpad gaat uit van een lagere uitgavengroei dan op basis van de Miljoenennota 2025 voorzien. Zolang lidstaten binnen de Europese referentiewaarden blijven, kunnen de Commissie en de Raad geen handhavingsmaatregelen nemen.

Implementatie Stabiliteits-en Groeipact – Beoordeling buitensporige tekorten en effectief gevolg aan aanbevelingen

Document: het 126.3-rapport van de Commissie¹⁴ en het voorstel voor het Raadsbesluit om vast te stellen dat Roemenië geen effectief gevolg heeft gegeven aan de Raadsaanbeveling om een buitensporig tekort te corrigeren¹⁵ zijn publiek beschikbaar.

Aard bespreking: presentatie (126.3-rapport) en besluitvorming (Raadsbesluit geen effectief gevolg)

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid

Toelichting:

De Commissie beoordeelt jaarlijks de aanwezigheid van buitensporige tekorten in lidstaten in het kader van artikel 126, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Zij doet dit wanneer het begrotingstekort de referentiewaarde van 3% overschrijdt of wanneer de schuld de referentiewaarde van 60% overschrijdt én onvoldoende snel daalt. In het herziene raamwerk betekent dit laatste concreet dat de Commissie een onderzoek start wanneer de lidstaat drempelwaarden overschrijdt voor de afwijking van het uitgavenpad dat de Raad aan de lidstaat heeft aanbevolen. Omdat dit uitgavenpad pas in januari 2025 is aanbevolen, is 2025 een transitiejaar. De Commissie beoordeelt dit voorjaar daarom alleen overschrijdingen van de

¹¹ Voor afwijkingen van het uitgavenpad geldt een jaarlijkse drempelwaarde van 0,3% bbp en een cumulatieve drempelwaarde van 0,6% bbp

¹² Drempelwaarden voor jaarlijkse en cumulatieve afwijkingen van het aanbevolen uitgavenpad zijn respectievelijk 0,3% bbp en 0,6% bbp.

¹³ Zie Kamerstukken II 21 501-03 nr. 186

¹⁴ https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/902a2505-edb3-4c0a-8200-e0b1ec567c04_en?filename=COM_2025_615_1_EN_ACT_part1_v3.pdf

¹⁵ https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/aa932d47-8ad3-44be-9ba5-eca7bbf8f538_en?filename=RO_FDP_COM_2025_619_1_EN_ACT_part1_v1.pdf

tekortnorm, maar nog niet een overschrijding van het uitgavenpad. De Commissie baseert zich daarbij op de gerealiseerde cijfers voor het begrotingstekort in 2024 en de verwachte cijfers voor het begrotingstekort in 2025.

Deze cijfers waren voor de Commissie aanleiding om onderzoek te doen naar het bestaan van een buitensporig tekort in Finland, Letland, Oostenrijk en Spanje. Daarbij gaat het om een overschrijding in 2024 voor Spanje, een verwachte overschrijding in 2025 voor Letland, en een overschrijding in beide jaren voor Finland en Oostenrijk. De Commissie zet uiteen dat Spanje en Letland voldoen aan de voorwaarden om (verzachtende) relevante factoren mee te wegen bij de beoordeling¹⁶. Bij Spanje gaat het daarbij om een overstroming in 2024, waardoor extra kosten moesten worden gemaakt. Bij Letland is het verwachte hogere overheidstekort te wijten aan hogere defensie-uitgaven. De Commissie concludeert dat er na meewegen van deze factoren geen reden is om een buitensporig tekort vast te stellen voor Spanje en Letland. Ook voor Finland concludeert de Commissie dat er geen sprake is van een buitensporig tekort. Finland kan weliswaar geen beroep doen op relevante factoren maar het tekort is wel het gevolg van een stijging van de defensie-uitgaven die ook aanleiding was voor een verzoek tot activatie van de nationale ontsnappingsclausule (voor aanvullende toelichting: zie de separate bijdrage over de nationale ontsnappingsclausule verderop in deze geannoteerde agenda). De Commissie stelt dat er wel aanleiding is voor het vaststellen van een buitensporig tekort in Oostenrijk. Het land voldoet niet aan de voorwaarden om een beroep te doen op relevante factoren, er is geen activatie van de nationale ontsnappingsclausule aangevraagd en de defensie-uitgaven zijn stabiel.

Naar verwachting zal de Commissie in de Ecofinraad op 20 juni het onderzoek naar het bestaan van buitensporige tekorten toelichten. Daarna wordt eerst nog advies ingewonnen bij het Economisch en Financieel Comité. Vervolgens zal de Commissie een aanbeveling aan de Raad doen om buitensporig tekort vast te stellen in Oostenrijk. Besluitvorming in de Raad volgt dan in juli.

Tabel 2: onderzoek juni 2025 naar buitensporig tekort

Lidstaat	Tekort 2024 (% bbp)	Tekort 2025 (%bbp)	Tekort 2026 (%bbp)	Criteria overschrijding: beperkt, tijdelijk, uitzonderlijk	Relevante factoren	Aanvraag ontsnappings-clausule
Spanje	-3,2	-2,8	-2,5	Ja, tijdelijk	Overstroming	Nee
Letland	-1,8	-3,1	-3,1	Ja, beperkt		Ja
Finland	-4,4	-3,7	-3,4	Nee	Defensie financiering	Ja
Oostenrijk	-4,7	-4,4	-4,2	Nee		nee

Daarnaast heeft de Commissie onderzocht of lidstaten voor wie eerder al door de Raad een buitensporig tekort was vastgesteld effectief gevolg hebben gegeven aan de aanbevelingen om aan deze tekorten een einde te maken. Dit betreft België, Frankrijk, Italië, Hongarije, Malta, Polen, Roemenië en Slowakije. Deze aanbevelingen werden in januari 2025 door de Raad vastgesteld en bevatten een correctief uitgavenpad. De Commissie concludeert dat dit niet het geval is voor Roemenië aangezien de gecumuleerde groei van de netto-overheidsuitgaven in 2024 en 2025 (26,4%) ruim boven het door de Raad aanbevolen maximum van 20,2% ligt. Daarnaast is de daling van het overheidstekort in 2025 voornamelijk toe te schrijven aan tijdelijke maatregelen, terwijl structurele hervormingen, zoals de herziening van het belastingstelsel, niet tijdig zijn ingevoerd. Daarom stelt de Commissie aan de Raad voor om een gebrek aan effectieve opvolging vast te stellen.

Nederland kan zich vinden het oordeel over het ontbreken van effectieve opvolging door Roemenië en zal instemmen met het Raadsbesluit hierover.

¹⁶ Op grond van verordening No 1467/97 (Artikel 2.3) kan de Commissie rekening houden met relevante factoren als een lidstaat een schuld heeft van onder 60% of, als dat niet het geval is, als het begrotingstekort dichtbij de 3% blijft en de overschrijding tijdelijk is.

Omdat Roemenië de euro niet als munt heeft zijn binnen de buitensporigtekortprocedure geen verdere stappen voorzien. Wel kan de Commissie aan de Raad voorstellen om middelen op te schorten binnen de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit (HVF) en een aantal Europese fondsen.

Implementatie Stabiliteits-en Groeipact – Implementatie nationale ontsnappingsclausule

Document: Commissies aanbevelingen Raadsbesluiten activatie nationale ontsnappingsclausule¹⁷

Aard bespreking: presentatie door de Commissie en gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

De Europese Commissie (de Commissie) heeft op 19 maart 2025 voorgesteld om de nationale ontsnappingsclausule binnen de Europese begrotingsregels tijdelijk en gericht te activeren, met als doel om nationale defensie-uitgaven op korte termijn te verhogen. De nationale ontsnappingsclausule kan worden geactiveerd op aanvraag van een lidstaat, onder de voorwaarden dat i) er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden buiten de controle van de lidstaat, ii) deze uitzonderlijke omstandigheden een grote impact hebben op de overheidsfinanciën en iii) de schuldhoudbaarheid op de middellange termijn niet in gevaar komt. De Commissie stelt voor de ontsnappingsclausule te activeren voor een periode van vier jaar. Gedurende die periode mogen lidstaten afwijken van het door de Raad vastgestelde (correctieve) uitgavenpad, wanneer dit het gevolg is van een toename van defensie-uitgaven tot een maximum van 1,5% bbp. Daarbij geldt 2021 als referentiejaar. Voor een uitgebreide beschrijving van de Commissiemededeling en kabinetsinzet t.a.v. activatie van de ontsnappingsclausule verwijs ik u naar de Kamerbrief van 28 maart 2025 hieromtrent.¹⁸

De volgende 16 lidstaten hebben een aanvraag ingediend: België, Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Griekenland, Kroatië, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Portugal, Slovenië, Slowakije en Tsjechië. De Commissie heeft de aanvragen beoordeeld op basis van de bovengenoemde voorwaarden. De Commissie stelt dat de oorlog in Oekraïne en de daaruit volgende dreiging voor de Europese veiligheid uitzonderlijke omstandigheden betreffen buiten de controle van lidstaten. Ook stelt de Commissie dat de verhoging van defensie-uitgaven als gevolg van deze omstandigheden een grote impact heeft op de overheidsfinanciën. Daarnaast stelt de Commissie dat een tijdelijke en gerichte activatie van de ontsnappingsclausule waarborgen biedt voor de schuldhoudbaarheid. Om de impact van activatie van de ontsnappingsclausule op schuldhoudbaarheid te beoordelen, heeft de Commissie schuldhoudbaarheidsanalyses voor de betreffende lidstaten uitgevoerd. De Commissie heeft beoordeeld dat de aanvragen voor activatie van de nationale ontsnappingsclausule voor alle 16 lidstaten voldoen aan bovengenoemde criteria, waaronder dat de schuldhoudbaarheid van deze lidstaten niet in gevaar komt. De Commissie doet voor deze 16 lidstaten aanbevelingen aan de Raad. Deze aanbevelingen stellen dat lidstaten mogen afwijken van het door de Raad aanbevolen uitgavenpad, onder de voorwaarde dat de afwijking niet groter is dan de toename in defensie-uitgaven ten opzichte van 2021 tot een maximum van 1,5% bbp.

Met de activatie van de nationale ontsnappingsclausule wordt de bestaande flexibiliteit binnen de Europese begrotingsregels tijdelijk en gericht benut en blijven de Europese begrotingsregels ongewijzigd en van toepassing. Dit past binnen de voorwaarden van de Nederlandse inzet dat activatie van de nationale ontsnappingsclausule alleen kan op voorwaarden van tijdelijkheid, gerichtheid, schuldhoudbaarheid en financiële stabiliteit, zoals ook beschreven in de Kamerbrief in reactie op motie Eerdmans¹⁹. Nederland ondersteunt de oproep van de Commissie dat lidstaten, met oog op het aflopen van de ontsnappingsclausule, hun nationale begrotingen moeten herprioriteren om een structurele toename van defensie-uitgaven te dekken. Schulden bieden daarvoor geen structurele oplossing, dit vergt keuzes op nationale begrotingen.

Nederland wijst erop dat defensie-uitgaven meegerekend blijven worden in het nationale begrotingstekort en de overheidsschuld van lidstaten, waarmee defensie-uitgaven niet buiten

¹⁷ https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en

¹⁸ Kamerstuk 21501-20 nr. 2207

¹⁹ Kamerstuk 21501-20 nr. 2207

haken worden geplaatst. Dit tekort en deze schuld vormen het vertrekpunt van de budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn die lidstaten over vier jaar opnieuw moeten opstellen. Die plannen moeten, op grond van de Europese begrotingsregels, dan opnieuw voorzien in een uitgavenpad dat leidt tot een geloofwaardige schuldafbouw.

Nederland kan zich vinden in de beoordeling van de Commissie dat de aanvragen voor activatie van de nationale ontsnappingsclausule voldoen aan de criteria. Besluitvorming hierover vindt plaats in de Ecofinraad van juli.

In het kader van de jaarlijkse monitoring van de toepassing van de nationale ontsnappingsclausule, zal Nederland aandacht blijven vragen voor schuldhoudbaarheid en financiële stabiliteit, waaronder het belang van herprioritering van uitgaven ten behoeve van structureel hogere defensie-uitgaven.

Convergentieverslagen van de Europese Centrale Bank en Europese Commissie en uitbreiding van de eurozone met Bulgarije

Documenten:

- Convergentierapport ECB²⁰
- Convergentierapport EC²¹
- De aanbeveling van de eurolanden aan de Raad en de brief zullen voorafgaand aan de eurogroep/ecofinRaad beschikbaar zijn op het delegates portal.

Aard bespreking: aanneming van de aanbeveling van de lidstaten van het eurogebied aan de Raad over de invoering van de euro in Bulgarije per 1 januari 2026 en goedkeuring van een brief van de voorzitter van de Raad aan de voorzitter van de Europese Raad over uitbreiding van het eurogebied in de Ecofinraad. De dag ervoor zal het in de Eurogroep besproken worden.

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid (aanbeveling van de lidstaten van het Eurogebied aan de Raad) en consensus (brief van de voorzitter van de Raad aan de voorzitter van de Europese Raad)

Toelichting:

In de Ecofinraad zal worden gesproken over de voortgang van Bulgarije met betrekking tot de voorwaarden om per 1 januari 2026 de euro in te kunnen voeren. Deze zogenaamde convergentiecriteria zijn economische voorwaarden die in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) zijn vastgelegd om te bepalen wanneer een land mag toetreden tot de eurozone. Over de criteria hebben de Europese Commissie en de Europese Centrale bank convergentierapporten opgesteld die op 4 juni jl. zijn gepubliceerd. Deze rapporten werden tijdens de Eurogroep/Ecofinraad van februari aangekondigd²² en uw Kamer heeft in het verslag van de Eurogroep/Ecofinraad van april nog een update ontvangen²³.

De convergentiecriteria hebben betrekking op de rente, overheidsfinanciën, wisselkoers en inflatie. Bulgarije voldoet volgens de rapporten aan alle convergentiecriteria. De rente op langlopende Bulgaarse staatsobligaties is 3,9%. Hiermee voldoet Bulgarije aan de voorwaarde dat de rente minder dan 2% boven de rente van de drie landen met de laagste inflatie ligt. Met betrekking tot de overheidsfinanciën voldoet Bulgarije aan de voorwaarde dat er geen sprake mag zijn van een Raadbesluit waarin een buitensporig tekort wordt vastgesteld. Weliswaar was het overheidstekort 3,0% bbp in 2024, maar dit zal naar verwachting dalen naar 2,8% in 2025 en stabiel blijven in 2026 op 2,8%. De overheidsschuld is laag, 24,1% in 2024, en stijgt licht 25,1% in 2025 en naar verwachting 27,1% in 2026. Voor de vereiste met betrekking tot de wisselkoers geldt dat de Bulgaarse lev gedurende ten minste twee jaar niet mag devalueren ten opzichte van de euro, met inachtneming van normale fluctuatiemarges. De wisselkoers van de Bulgaarse lev is de afgelopen twee jaar op de spilkoers binnen het wisselkoersregime ERM-II gebleven zonder signalen van spanning of devaluatie ten opzichte van de euro. Met betrekking tot de inflatie is de voorwaarde dat de inflatie (de jaar-op-jaar mutatie van de consumentenprijsindex) niet meer dan 1,5%-punt hoger mag liggen dan de inflatie in de drie lidstaten met de laagste inflatie in de eurozone in de

²⁰ <https://www.ecb.europa.eu/press/other-publications/convergence/html/ecb.cr202506~8941e288b6.en.html>

²¹ https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/convergence-report-2025-bulgaria_en

²² Kamerstukken II, 21 501-07, nr. 2097

²³ Kamerstukken II, 21 501-07, nr. 2010

voorafgaande 12 maanden. Derhalve vergelijkt de Commissie de inflatie in Bulgarije in de afgelopen 12 maanden met de gemiddelde inflatie in Ierland, Finland en Italië. Die was 1,3%. Vermeerderd met de maximale verhoging van 1,5%-punt is de referentiewaarde waarmee de Bulgaarse inflatie wordt vergeleken dus 2,8%. De inflatie in Bulgarije lag daar met 2,7% onder.

Ook is gekeken of de nationale wetgeving compatibel is met de EU-verdragen en het protocol betreffende het statuut van het Europees Systeem van Centrale Banken en de ECB en of de statuten van de nationale centrale bank voldoen om integraal onderdeel te worden van het Eurosysteem. Om die reden bevat de onlangs aangenomen Bulgaarse begrotingswet een amendement dat vereist dat de gouverneur van de Bulgaarse Centrale Bank aftreedt als hij wordt benoemd tot interim-premier. Hiermee is de nationale wetgeving in de ogen van de instellingen compatibel met de EU-verdragen.

Bulgarije heeft bij toetreding tot het ERM-II wisselkoersmechanisme in juli 2020 een aantal toezeggingen gedaan om de aanloop naar eurotoetreding de financieel-economische situatie te versterken. Deze zogenaamde post-entry toezeggingen zagen op maatregelen met betrekking tot het bestrijden van witwassen, het hervormen van de niet-bancaire sector, beter bestuur van staatsdeelnemingen en versterking van de nationale insolventiewetgeving. Deze post-entry toezeggingen vormen geen juridische voorwaarde voor eurotoetreding. De Europese Commissie heeft in het Economisch en Financieel Comité aangegeven dat Bulgarije naar tevredenheid aan al deze toezeggingen heeft voldaan en zal dit oordeel bij de Ecofinraad waarschijnlijk herhalen.

Op basis van bovenstaande stelt de Commissie aan de Raad voor om Bulgarije de euro in te laten voeren per 1 januari 2026.

Nederland vindt dat EU-lidstaten tot de eurozone toe kunnen treden als deze aan de voorwaarden voldoen. Bulgarije voldoet nu aan de convergentiecriteria en de juridische voorwaarden. Naast de formele eisen met betrekking tot rente, inflatie, wisselkoers en overheidsfinanciën heeft Bulgarije de afgelopen jaren hervormingen doorgevoerd conform de toezeggingen die zijn gedaan bij ERM-II-toetreding. Op basis van de convergentierapporten van de Commissie en de ECB en het oordeel dat Bulgarije aan de post-entry toezeggingen heeft voldaan, ziet Nederland voldoende reden om in te kunnen stemmen met euro-toetreding van Bulgarije per 1 januari 2026. Nederland kan derhalve instemmen met een positieve aanbeveling van de eurolanden aan de Raad en met de brief van de voorzitter van de Raad aan de voorzitter van de Europese Raad hierover.

Op 26 en 27 juni zal de Europese Raad het convergentierapport en de eurotoetreding door Bulgarije bespreken. Naar verwachting zal het Europees Parlement op 8 juli een opinie over het Bulgaars toetreden aannemen. In de Ecofinraad op 8 juli zal de Raad met gekwalificeerde meerderheid besluiten over de eurotoetreding van Bulgarije per 1 januari 2026 en de met eenparigheid van stemmen over de omrekenkoers van de Bulgaarse lev naar de euro.

Annex 1: overzicht beleidsterreinen in de 2025 landspecifieke aanbevelingen

[illegible]

Annex II. Aanbevolen, gerapporteerde en geraamde uitgavengroei in 2024 en 2025

Lidstaat		Aanbevolen maximale uitgavengroei (%)	Uitgavengroei voortgangsrapport (%)	Uitgavengroei lenteraming (%)
België	2024	4,3%	3,9%	4,2%
	2025	3,6%	4,1%	5,0%
Bulgarije	2024	11,2%	12,3%	10,4%
	2026	6,2%	8,6%	9,2%
Cyprus	2024	3,2%	2,7%	2,9%
	2025	6,0%	6,8%	7,3%
Denemarken	2024	-	5,1%	3,3%
	2025	5,0%	8,2%	10,0%
Duitsland	2024	-	-	4,0%
	2025	-	-	2,1%
Estland	2024	1,9%	1,1	1,8%
	2025	7,1%	1,0%	2,1%
Finland	2024	3,7%	3,2%	3,1%
	2025	1,6%	1,6%	1,3%
Frankrijk	2024	3,8%	3,3%	3,1%
	2025	0,8%	0,9%	0,9%
Griekenland	2024	2,6%	-0,3%	-0,3%
	2025	3,7%	4,5%	4,2%
Hongarije	2024	4,6%	2,3%	2,3%
	2025	4,3%	7,4%	6,1%
Ierland	2024	9,8%	8,0%	8,2%
	2025	5,1%	5,3%	6,7%
Italië	2024	-1,9%	-2,1%	-2,2%
	2025	1,3%	1,3%	1,2%
Kroatië	2024	18,6%	17,5%	17,4%
	2025	6,4%	7,6%	7,9%

Letland	2024	9,1%	3,9%	4,5%
	2025	5,9%	5,7%	5,7%
Litouwen	2024	-	10,5%	10,7%
	2025	-	9,9%	9,0%
Luxemburg	2024	8,0%	6,7%	6,2%
	2025	5,8%	7,1%	6,8%
Malta	2024	7,4%	14,3%	13,9%
	2025	6,0%	-0,1%	0,8%
Nederland	2024	6,6%	5,8%	6,8%
	2025	3,5%	8,9%	7,0%
Oostenrijk	2024	-	8,6%	8,7%
	2025	2,6%	1,6%	2,0%
Polen	2024	12,5%	12,7%	12,7%
	2025	6,3%	5,8%	6,2%
Portugal	2024	11,8%	11,6%	12,0%
	2025	5,0%	3,4%	6,1%
Roemenië	2024	-	-	19,9%
	2025	5,1%	-	5,4%
Slovenië	2024	6,2%	4,5%	4,5%
	2025	5,6%	5,3%	4,6%
Slowakije	2024	6,2%	3,0%	5,4%
	2025	3,8%	3,6%	3,8%
Spanje	2024	5,3%	4,1%	3,5%
	2025	3,7%	4,1%	4,2%
Tsjechië	2024	5,3%	2,8%	0,0%
	2025	4,5%	3,3%	4,0%
Zweden	2024	6,4%	6,1%	6,1%
	2025	4,0%	4,1%	1,7%

TER BESLISSING – UITERLIJK 10 JUNI RETOUR IVM COMMISSIEDEBAT 12 JUNI

Aan de minister 6/6

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane

Generale Thesaurie
Directie Buitenlandse
Financiële Betrekkingen

Persoonsgegevens

nota

Nazending Geannoteerde Agenda Eurogroep/Ecofinraad
juni 2025 (Lentepakket)

Datum
6 juni 2025

Notanummer
2025-0000158462

Bijlagen
1. Nazending Geannoteer

Aanleiding

Bijgevoegd treft u een nazending aan de Kamer in aanvulling op de geannoteerde agenda (GA) voor de vergaderingen van de Eurogroep en Ecofinraad van donderdag 19 en vrijdag 20 juni 2025, over het 'Lentepakket'.

Beslispunten

1. Graag uw (beider) goedkeuring voor de GA en aanbiedingsbrieven en het verzoek (minister) om de bijgevoegde aanbiedingsbrieven te ondertekenen (TK en EK).
2. Graag uw akkoord voor het openbaar maken van de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- U ontving separaat al de reguliere geannoteerde agenda voor de komende Eurogroep/Ecofinraad. Dit was exclusief het Lentepakket, omdat het lentepakket door de late publicatie niet in dat proces mee kon lopen.
- De horizontale mededeling, landspecifieke aanbevelingen en de macro-economische onevenwichtighedenprocedure zijn een gedeelde beleidsverantwoordelijkheid met EZ en SZW. U stuurt deze nazending daarom mede namens deze ministers.
- Fiscaal: in de voorgestelde landspecifieke aanbevelingen zit net als vorig jaar een aanbeveling aan Nederland om de fiscale behandeling van verschillende soorten vermogen op één lijn te brengen.
- De belangrijkste onderdelen in deze GA-nazending zijn dat NL in de Raad kan:
 1. Instemmen met een positief advies van de eurolanden aan de Raad over het invoeren van de euro in Bulgarije per 1 januari 2026. Formele besluitvorming vindt plaats in de Ecofinraad van juli.
 2. Instemmen met een Raadsbesluit dat Roemenië geen effectief gevolg heeft gegeven om het buitensporig tekort te reduceren.
 3. Instemmen met een horizontale notitie over de door de Commissie voorgestelde landspecifieke aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten. Deze nota dient als bespreekstuk voor de Europese Raad van eind juni. In juli besluit de Raad over de voorgestelde landspecifieke aanbevelingen.
 4. Kennisnemen met positieve grondhouding over de voorgestelde activatie van de nationale ontsnappingsclausule voor 16 landen; besluitvorming hierover vindt plaats in de Ecofinraad van juli.

Toelichting

Invoering euro per 1 januari 2026 in Bulgarije

- Bulgarije voldoet volgens rapporten van de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank aan de formele convergentiecriteria om de euro in te voeren (rente, overheidsfinanciën, wisselkoers en inflatie). Ook is gekeken of de nationale wetgeving compatibel is met de EU-verdragen en het protocol betreffende het statuut van het Europees Systeem van Centrale Banken en de ECB en of de statuten van de nationale centrale bank voldoen om integraal onderdeel te worden van het Eurosysteem.
- De rente op langlopende Bulgaarse staatsobligaties was 3,9%. Hiermee voldoet Bulgarije aan de voorwaarde dat de rente minder dan 2% boven de rente van de drie landen met de laagste inflatie ligt.
- Ten aanzien van de overheidsfinanciën stelt de Commissie vast dat de Raad geen buitensporig tekort heeft vastgesteld. Weliswaar was het overheidstekort 3,0% bbp in 2024, maar dit zal naar verwachting dalen naar 2,8% in 2025.
- Voor de vereiste van de wisselkoers geldt dat de Bulgaarse lev gedurende ten minste twee jaar niet mag devalueren ten opzichte van de euro, met inachtneming van normale fluctuatiemarges. De Bulgaarse lev is de afgelopen twee jaar op de spilkoers van het wisselkoersregime ERM-II gebleven zonder tekenen van spanning of devaluatie ten opzichte van de euro.
- De inflatie is vergeleken met de drie landen met de laagste inflatie in het eurogebied, Ierland, Finland en Italië. De inflatie waarmee is vergeleken komt daarmee op 1,3%. De Bulgaarse inflatie was met 2,7% minder dan de toegestane 1,5% daarboven.
- Naast de formele criteria heeft de Europese Commissie aangegeven dat Bulgarije aan de post-entry toezeggingen heeft voldaan die het land deed bij toetreding tot wisselkoersregime ERMII. Dat waren toezeggingen op het vlak van het bestrijden van witwassen, het hervormen van de niet-bancaire sector, beter bestuur van staatsdeelnemingen en versterking van de nationale insolventiewetgeving. De post-entry toezeggingen vormen geen juridische voorwaarde voor eurotoetreding. De Europese Commissie heeft in het Economisch en Financieel Comité aangegeven dat Bulgarije naar tevredenheid aan deze toezeggingen heeft voldaan.
- Wij adviseren daarom als inzet voor de Raad dat Nederland in kan stemmen met een positief advies van de eurolanden aan de Raad over het invoeren van de euro door Bulgarije per 1 januari 2026 en met een brief aan de Europese Raad met deze strekking. Na bespreking in de Europese Raad volgt in juli in de Raad de formele besluitvorming.

Nationale ontsnappingsclausule

- 16 lidstaten hebben een aanvraag gedaan tot activatie. 11 lidstaten niet: Cyprus, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Roemenië, Spanje, Zweden.
- De Commissie heeft de aanvragen positief beoordeeld; stelt daarbij dat de schuldhoudbaarheid op middellange termijn niet in gevaar komt.
- In ons oordeel past de inzet van de ontsnappingsclausules op deze manier binnen de voorwaarden die het kabinet stelde van tijdelijkheid, gerichtheid, schuldhoudbaarheid en financiële stabiliteit.
- De Raad besluit, op aanbeveling van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid over de activatie van de ontsnappingsclausule. Dit vindt plaats tijdens de Ecofinraad in juli.

Buitensporigtekortprocedure

- De Commissie heeft op basis van een onderzoek naar buitensporige tekorten in Spanje, Letland, Finland en Oostenrijk de intentie uitgesproken om een aanbeveling aan de Raad te doen om buitensporig tekort vast te stellen in Oostenrijk. Daarvoor wordt eerst nog advies ingewonnen bij het Economisch en Financieel Comité. Besluitvorming in de Raad volgt dan in juli.
- De Commissie oordeelt dat Roemenië onvoldoende actie heeft ondernomen om buitensporig tekort te corrigeren.
- Wij adviseren daarom als inzet voor de Raad dat Nederland kan instemmen met een besluit van de Raad dat Roemenië geen effectief gevolg heeft gegeven aan de aanbeveling om buitensporig tekort te corrigeren.
- Op basis van dit Raadsbesluit kan de Commissie vervolgens aan de Raad voorstellen om middelen uit bepaalde EU-fondsen en het HVF op te schorten. Sancties in het kader van de buitensporigtekortprocedure zijn niet mogelijk omdat daarin niet is voorzien voor landen die de euro niet als munt hebben.

Landspecifieke aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten

- De Commissie doet voorstellen voor aanbevelingen van de Raad aan de lidstaten op vijf beleidsterreinen: (1) begrotingsbeleid, inclusief fiscale en structurele hervormingen, (2) gebruik van EU-instrumenten; (3) innovatie en obstakels voor investeringen (4) energieverbruik, netcongestie en stikstof; (5) arbeidsmarkt, vaardigheden en onderwijs.
- Voor Nederland doet de Commissie aanbevelingen op de volgende terreinen: defensie-uitgaven, netto-uitgavengroei van overheidsuitgaven, de fiscale behandeling van verschillende typen vermogen en structurele hervormingen op de woningmarkt; (2) implementatie van programma's onder cohesiebeleid en gebruik van EU-instrumenten om concurrentievermogen te verbeteren; (3) onderzoeks- en ontwikkelingsintensiviteit en de doorgroei van startups naar scale-ups; (4) hernieuwbare energie, netcongestie en stikstofdepositie en waterkwaliteit; (5) arbeidsmarkt, waaronder flexibele en tijdelijke contracten, arbeidsmarkttekorten en het verbeteren van basisvaardigheden
- De volledige voorgestelde aanbevelingen voor Nederland zijn opgenomen in de geannoteerde agenda.
- Tijdens deze Ecofinraad wordt een notitie besproken die een horizontale weergave geeft van de voorgestelde aanbevelingen. Dit is ter bespreking in de Europese Raad. Na bespreking in de Europese Raad 26-27 juni volgt op 8 juli formele besluitvorming in de Raad over de landspecifieke aanbevelingen.
- We adviseren als inzet voor de Raad om in te stemmen met de voorliggende *horizontal note*, omdat dit naar verwachting een goede basis zal vormen voor bespreking in de Europese Raad.

Communicatie

Er is een woordvoeringslijn opgesteld over het lentepakket.

Politiek/bestuurlijke context

- Met de activatie van de nationale ontsnappingsclausule wordt de bestaande flexibiliteit binnen de Europese begrotingsregels tijdelijk en gericht benut en blijven de Europese begrotingsregels ongewijzigd. Dit past binnen de voorwaarden van de kabinetsinzet dat activatie van de nationale ontsnappingsclausule alleen kan op voorwaarden van tijdelijkheid, gerichtheid, schuldhoudbaarheid en financiële stabiliteit, zoals ook beschreven in de Kamerbrief in reactie op motie Eerdmans.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.